

ԿԱՐԵՆ ԳՈՒՐԳԵՆԻ ՄԿՐՏՅԱՆ

Ծննդյան տարեթիվ՝ 1986
Ծննդավայր՝ ՀՀ, ք. Երևան

Պատմական գիտությունների թեկնածու Կարեն Գուրգենի Մկրտչյանը միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո 2003 թ. ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետ: 2007 թ. ավարտել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի բակալավրիատը, 2009 թ.՝ մագիստրատուրան:

2009-2011 թթ. մասնակցել է ՀՀ-ում ԻԻՀ դեսպանության Մշակույթի կենտրոնի կողմից Երևանի Կապույտ մզկիթում կազմակերպված պարսկերեն լեզվի խորացված դասընթացներին և ստացել գերազանցության վկայական:

2010 թ. ԵՊՀ Հայոց պատմության ամբիոնում ձևակերպվել է որպես հայցորդ:

2014 թ. ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն «Հայ-իրանական հարաբերությունները 1991-2005 թթ.» թեմայով (գիտական ղեկավար՝ պ.գ.դ., պրոֆեսոր Է. Գ. Մինասյան, պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝ պ.գ.դ., պրոֆեսոր Վ. Ա. Բայբուրդյան, պ.գ.թ., դոցենտ Գ.Մ. Իսկանդարյան) և ՀՀ ԲՈԿ-ի Հայոց պատմության 004 մասնագիտական խորհրդի կողմից շնորհվել է պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

2018-2019 թթ. մասնակցել է Եվրոպայի խորհրդի քաղաքական դասընթացների երևանյան դպրոցի (ՔԴԵԴ) սեմինար - քննարկումներին:

2012-2019 թթ. աշխատել է ՀՀ Սփյուռքի նախարարությունում որպես առաջին կարգի, ապա առաջատար մասնագետ: 2020 թվականից աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի Հայ գաղթօջախների և սփյուռքի պատմության բաժնում որպես գիտաշխատող: 2019 թվականից դասախոսել է նախ՝ Երևանի «Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ», ապա՝ Երևանի հենակետային պետական բժշկական քոլեջում:

Գիտական հետաքրքրությունները ներառում են ՀՀ – ԻԻՀ քաղաքական, տնտեսական, գիտակրթական և մշակութային հարաբերությունների, Իրանի հայ համայնքի արդի ժողովրդագրության, կրթության հիմնահարցերը:

Հեղինակ է 1 մենագրության, 50 գիտական հոդվածների՝ տպագրված հանրապետական և արտասահմանյան հեղինակավոր, այդ թվում՝ միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարաններում (ՄԳՇ) ընդգրկված ամսագրերում:

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի «Օտար/պատմական սկզբնաղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին» խորագրով ամենամյա գիտաժողովի նյութերի ժողովածուի խմբագրական խորհրդի անդամ է: Այդ առիթով եղել է գիտաժողովների կազմակերպիչի անդամ:

Գիտական զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային և հանրապետական գիտաժողովներում: Մասնակցել է նաև հայ-իրանական հարաբերությունների, ինչպես նաև տարածաշրջանում Իրանի դերի հարցերին նվիրված հեռուստահաղորդումների և ռադիոհաղորդումների:

Պարգևատրվել է՝

- Երևանի պետական համալսարանի պատվոգրով՝ ուսման մեջ բարձր առաջադիմության և հասարակական ակտիվ գործունեության համար (2012 թ.),
- ՀՀ Սփյուռքի նախարարության պատվոգրով՝ երկարամյա անբասիր աշխատանքի, Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացման տարբեր բնագավառներում ներդրումներ ունենալու համար (2019 թ.):

Անցել է մասնագիտական վերապատրաստման մի շարք դասընթացներ, որոնց արդյունքում ստացել է հավաստագրեր: Դրանցից են՝

- 2017 թ. հուլիսի 10-21-ը մասնակցել է Հայկական բարձրագույն կրթության նախաձեռնության, «Գալուստ Կիլյախյան» հիմնադրամի և Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի համատեղ կազմակերպած «Փոփոխվող սփյուռքները. հայեցակարգեր և մոտեցումներ» թեմայով ամառային ծրագրին:
- 2018 թ. մայիսի 15-16-ին մասնակցել է ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայում «Էթիկա, բարեվարքություն» թեմայով վերապատրաստման ծրագրին:

ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) Մենագրություն

1. «Հայ-իրանական հարաբերությունները 1991-2005 թթ.», (խմբ.՝ Վ.Ա. Բայբուրդյան, Է.Գ. Մինասյան, գրախոս՝ Գ.Խ.Առաքելյան), Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2023, 257 էջ:

բ) Հոդված

1. Հայ-իրանական քաղաքական հարաբերությունները 1990-ական թթ., Տարեգիրք պատմագիտական հանդես, Բ, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2010, էջ 162-174:

2. Հայ-իրանական առևտրատնտեսական հարաբերությունները 1991-1995 թթ., «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Ա, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2011, էջ 242-248:
3. ՀՀ-ԻԻՀ-Թուրքմենստան եռակողմ տնտեսական համագործակցության ձևավորումը, «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Եր., ԵՊՀ հրատ., Բ, 2011, էջ 156-164:
4. Նոր փաստեր Հայաստան-Իրան հիմնական կամրջի կառուցման մասին, «Կանթեղ» գիտական հոդվածներ, 2 (47), Եր., 2011, էջ 157-160:
5. Հայ-իրանական գիտակրթական և մշակութային համագործակցությունը 1992-2005 թթ., Բանբեր Երևանի համալսարանի. Միջազգային հարաբերություններ, քաղաքագիտություն, Եր., 2012, 136.6, էջ 35-47:
http://ysu.am/files/03K_Mkrtchyan.pdf
6. Ղարաբաղյան հակամարտության արձագանքները իրանական մամուլում (1992-1994 թթ.), «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Գ, Եր., 2012, էջ 187-194:
7. ՀՀ-ԻԻՀ համագործակցությունը Թեհրանի տնտեսական բազմակողմ գործունեության համատեքստում 1990-ական թթ. 2-րդ կեսին, «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Բ, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2013, էջ 209-222:
8. ՀՀ-ԻԻՀ դիվանագիտական հարաբերությունների որոշ խնդիրների շուրջ (1992-1994 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, 14, Եր., 2013, էջ 243-254:
<http://serials.flib.sci.am/openreader/Hayoc%20patm.%20harcer%2014/book/index.html#page/246/mode/2up>
9. Հայ-իրանական հարաբերությունները 1991-2005 թթ., Է.00.01 «Հայոց պատմություն» մասնագիտությամբ պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության սեղմագիր, Եր., 2014, 24 էջ:
<http://www.academhistory.am/images/downloadfiles/Karen%20Mkrtchyan.pdf>
10. ՀՀ-ԻԻՀ մշակութային համագործակցությունը, «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Ա, Եր., 2015, էջ 61-74: http://publications.yso.am/wp-content/uploads/2015/11/Karen_Mkrtchyan_61-74.pdf
11. Պարսկաստանի հայ գաղութը «Արարատ» ամսագրի էջերում (ԺԹ. դարավերջ — Ի. դարակիզը), «Էջմիածին», 2018, ԺԲ, էջ 68-87: <http://tert.nla.am/archive/HGG%20AMSAGIR/echmiadzin-vagharshapat/2018/12.pdf>
12. ՀՀ-ԻԻՀ տնտեսական յարաբերությունները 1990ականներին, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», Պէրյութ, 2018, 38, էջ 529-559:
13. ՀՀ-ԻԻՀ տնտեսական յարաբերությունները՝ որպես տարածաշրջանի անվտանգութեան գործօն, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», Պէրյութ, 2019, 39, էջ 595-630:
14. Արտագաղթը և կրթական խնդիրները Իրանի հայ համայնքում, «Պատմություն և մշակույթ» հայագիտական հանդես, Եր., ԵՊՀ հրատ., 2020, 2, էջ 274-281: http://publications.yso.am/wp-content/uploads/2020/12/Karen_Mkrtchyan.pdf
15. Հայոց ցեղասպանության տարելիցների հիշատակումը Իրանի հայ համայնքում 2000-2003 թվականներին, «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2020, 21, էջ 120-130:
http://serials.flib.sci.am/openreader/problems_history_armenia/book/index.html#page/122/mode/2up
16. Հայրենիքի գաղափարի կենսունակությունը Իրանի հայ գաղթօջախում՝ ըստ «Էջմիածին» ամսագրի, «Էջմիածին», 2020, ԺԲ, էջ 92-101: <http://tert.nla.am/archive/HGG%20AMSAGIR/echmiadzin-vagharshapat/2020/12.pdf>
17. Իրանահայության ժողովրդագրության հարցերը 2000-ական թվականներին, «Բանբեր Հայագիտության» հայագիտական միջազգային հանդես, Եր., 2021, թիվ 1, էջ 73-85:

18. Եվրոպական աղբյուրները Պարսկաստանի հայկական գաղթօջախի որոշ հարցերի շուրջ, «Օտար աղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին» գիտաժողովի հոդվածների ժողովածու, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2021, Պրակ Ա, էջ 162-175:
19. Իրանի հայ համայնքի մասնակցությունը համահայկական նախաձեռնություններին, «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, Եր., 2021, 2 (23), էջ 92-101: http://serials.flib.sci.am/openreader/problems_history_armenia_23/book/index.html#page/164/mode/2up
20. Հնչակյան կուսակցության մասնակցությունը 1905-1911 թթ. սահմանադրական հեղափոխությանը իրանահայ գաղթօջախում, Վերակազմյալ Հնչակյան կուսակցության ստեղծման 125 և Արփիար Արփիարյանի ծննդյան 170 ամյակներին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու (1 հունիսի, 2021), Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2022, էջ 140-147:
21. Օտար աղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին: Հայր Ղևոնդ Ալիշանի ծննդյան 200-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, պրակ Ա, Պատմաբանասիրական հանդես, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2022, 1 (219), էջ 293-299: http://academhistory.am/images/Patmabanasirakan_handes/2022-1.pdf
22. The Issue of Higher Education in the Iranian-Armenian Community (2000–2004), Բանբեր հայագիտության, 2022 N 2 (29), էջ 62-72: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/353351/edition/325638/content>
23. «Օտար աղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին: Հայր Ղևոնդ Ալիշանի ծննդյան 200-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, (պրակ Ա), Պատմաբանասիրական հանդես, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2022, 1 (219), էջ 293-299:
24. Իրանի հայ համայնքի մասնակցությունը ՀՀ-ԻԻՀ միջպետական հարաբերությունների հաստատման և զարգացման գործընթացում, «Հայաստան-Իրան. Պատմական անցյալը և ներկան», միջազգային գիտաժողովի նյութեր. հոդվածների ժողովածու, Եր., ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտ, 2022, էջ 124-148:
25. Իրանական պաշտոնական դիրքորոշումը հայ համայնքի իրավական կարգավիճակի հարցում, «Օտար աղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին» (պրակ Բ) Կալկաթայի հայոց մարդասիրական ճեմարանի հիմնադրման 200-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2022, էջ 206-228:
26. Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորումը Իրանի արտաքին քաղաքականության համատեքստում, Արցախի Հանրապետության և Հայաստանի (երրորդ) Հանրապետության հռչակման 30-ամյակ, միջազգային գիտաժողովի նյութեր, (Ստեփանակերտ-Երևան, 19-23 սեպտեմբերի, 2021), Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2022, էջ 286-301:
27. Արցախի Հանրապետության մշակութային հանդուրժողական քաղաքականությունը Շուշիի պարսկական մզկիթի օրինակով, Կրթամշակութային կյանքն Արցախում, գիտաժողովի զեկույցներ, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2022, էջ 229-241:
28. Համավարակը և հանրային կառավարման խնդիրը Այսրկովկասում, Հայկազեան հայագիտական հանդես, հտ. 42/1, Պեյրութ, 2022, էջ 407-433:
29. Իրանական մամուլն իրանահայ գործիչների մասին, «Օտար աղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին», Հալեպի «Քարէն Եփփէ» ազգային ճեմարանի հիմնադրման 75-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, (պրակ Գ), Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2023, էջ 53-64:
30. Բաժնու պատմագիտական ժառանգությունը պարսկահայ գաղթօջախի մասին Մշակի էջերում (1872-78), «Հայկազեան հայագիտական հանդես», հտ. 43/1, Պեյրութ, 2023, էջ 425-444: [https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Haigazean/43\(1\).pdf](https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Haigazean/43(1).pdf)

31. On the Preservation of Persian Monuments in the Republics of Armenia and Artsakh: The Azerbaijani Claims to Expropriate Cultural Heritage, «Բանբեր հայագիտության» միջազգային գիտական հանդես, N 1 (31), Եր., 2023, էջ 86-98: <https://arar.sci.am/Content/359520/85-97.pdf>
32. Իրանահայության տեղաշարժերը եւ դրանց առանձնայատկությունները 21-րդ դարի սկզբին, Հայկազեան հայագիտական հանդես, հտ. 44/1, Պէրյուժ, 2024, էջ 159-182: [https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Haigazean/44\(1\).pdf](https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Haigazean/44(1).pdf)
33. Իրանցի մտավորականները հայ մշակութային ժառանգության որոշ գնահատումների շուրջ, «Պատմական սկզբնաղբյուրները հայկական գաղթավայրերի մասին», Պրակ Դ, Աղբյուրագետ, պատմաբան, պ. գ. թ. Սուրեն Քոլանջյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2024, էջ 113-129:
34. Իրանահայ պարբերականների պահպանումը Ս. Էջմիածնի Մատենադարանի գրավոր մշակութային ժառանգության համատեքստում, «Սուրբ Էջմիածինը՝ գրքի հանգրվան», Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի «Վաչե և Թամար Մանուկյան» մատենադարանի հիմնադրման 10-ամյակին նվիրված գիտաժողովի զեկույցների ժողովածու, (6 հոկտեմբերի, 2022 թ.), Ս. Էջմիածին, 2024, էջ 137-142: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/408213/edition/377484/content>
35. Պարսկահայ գաղթօջախը «Մշակ» լրագրում, «Մշակ»-ը պատմության զուգահեռականներում, միջազգային գիտաժողով նվիրված «Մշակ»-ի հիմնադրման 150-ամյակին, Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2024, էջ 277-289: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/411255/edition/380137/content>
36. Ohanyan S., Mkrtchyan K., Fishenkjian A., Participation of Armenian traders in the development of the Middle East economy during XVII-XIX centuries, Բանբեր Հայագիտության, (3), Եր., 2024, էջ 48-69. <https://arar.sci.am/Content/380970/Banber.pdf>
37. Հայության մասին ակնարկներն իրանական խոսույթում, «Հայաստանը որպես քաղաքակրթական խաչմերուկ. Պատմամշակութային առնչություններ». Միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Եր., «Անտարես» հրատ., 2024, էջ 118-123:
38. Առարկայական օլիմպիադաները որպես իրանահայ դպրոցի կրթության որակի ցուցիչ (2000-2008 թթ.), «Կրթությունը 21-րդ դարում» գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող հանդես, Եր., 2025, թիվ 1, էջ 335-343: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Mkrtchyan+Karen%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Mkrtchyan+Karen%20(3).pdf)
39. Տեղաշարժերը և ընկերային - կրթական խնդիրները Իրանի հայօճախում 1979-2020ին, «Հայության տեղաշարժերը և փոխակերպումները 20րդ դարում և 21րդ դարու սկիզբին», (29-30 յունիս 2022ի եւ 27-29 յունիս, 2023ի գիտաժողովների զեկույցումներ), Եր., «Լուսակն», 2025, էջ 169-190:
40. Թեհրանի Հայկական հարցերի ուսումնասիրության կենտրոնի գործունեության հարցի շուրջ, «Հայ ժողովրդի ազգային զարթոնքը և Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացը», միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, (22-23 ապրիլ 2025), Եր., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2025, էջ 123-139: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/457130/edition/424245/content?ref=L2NvbGxY3Rpb25kZXNjcmlwdGlvb85>
41. Իրանի Հայոց թեմերի գործունեության հարցի շուրջ, «Հայ եկեղեցու դերը պետականության բացակայության պայմաններում», գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, (10 սեպտեմբերի, 2024 թ.), գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Եր., «Լուսակն», 2025, էջ 193-204: https://drive.google.com/file/d/1xuMziPKtbs3jBBDD8Tjz_s4DD1jZTgBV/view?fbclid=IwY
42. Կրթական գործի կազմակերպման հարցը Իրանի հայօճախում, Հայկազեան հայագիտական հանդես, հտ. 45/2, Պէրյուժ, 2025, էջ 325-344: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/458704/edition/425878/content>

43. Мелконян А.А., Крючков И. В., Крючкова Н.Д., Мкртчян К.Г., Гилян в начале XX в. (1900 - 1908 гг.): экономический потенциал и перспективы развития торговых отношений с Россией, "Oriental Studies", 2025, Vol.18, Ls. № 1, 8-24. (ՄՊՇ) <https://kigiran.elpub.ru/jour/article/view/5785>
44. Мкртчян К.Г., Абелян А.А., Мелконян К.Ф., Армяно-иранские культурные связи в 1991–2005 гг., Махачкала, История, археология и этнография Кавказа, 2025, Т. 21 № 2, стр. 300-308. (ՄՊՇ) <https://cyberleninka.ru/article/n/armyano-iranskie-kulturnye-svyazi-v-1991-2005-gg/viewer>
45. Mkrтчyan K., The theme of the Armenian Genocide In The Iranian Discourse, Armenian Folia Anglistika, 2025, Vol. SI-1, pp. 67-85. <https://journals.yasu.am/index.php/arm-fol-angl/article/view/13156>
46. Mkrтчyan K.G., Current Educational Issues in the Armenian Community of Iran, «Հայոց պատմության հարցեր» (գիտական պարբերական), 31 (2), Եր., ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ, 2025, էջ 189-212: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/458553/edition/425740/content>
47. Mkrтчyan K.G., The Features of the Development of RA-IRI Relations in the Context of Unblocking the Region, "Regional Transformations and Armenia. Security Recalibrations", Proceedings of the International Conference, (November 28, 2024), Yerevan, IOS NAS RA, 2025, p. 29 - 40.

զ) Գրախոսություն

48. Համակողմանի անդրադարձ Միջազգետքեան հայ գաղթավայրին, «Էջմիածին», 2020, ԺԱ, էջ 130-138: <http://tert.nla.am/archive/HGG%20AMSAGIR/echmiadzin-vagharshapat/2020/11.pdf>
49. Օհանեան Ս.Ս., Իրաքահայ թեմի եւ համայնքի համառոտ պատմութիւն (համահեղինակ եւ խմբագիր՝ Ս.Օհանեան, Գրախոսներ՝ Ա.Ֆիշենճեան, Ա.Բախչինյան, Կ.Մկրտչյան), Եր., «Ինֆոկոպ» հրատ., 2024, 457 էջ:
50. Խորհուրդ եղակ - Հայկ Մամիկոնի Սողոմոնյանի Է.00.02 «Համաշխարհային պատմություն» մասնագիտությամբ պատմական գիտությունների թեկնածուի «Իրան – Մեծ Բրիտանիա հարաբերությունները 1940-1950-ական թթ.» թեմայով ատենախոսությունը հրապարակային պաշտպանության երաշխավորելու վերաբերյալ (2026):
51. Խորհուրդ եղակ - Արմեն Հոկտեմբերի Ասատրյանի Է.00.01 «Հայոց պատմություն» մասնագիտությամբ պատմական գիտությունների թեկնածուի «Հայ Առաքելական եկեղեցու Վիրահայոց թեմը խորհրդային տարիներին (1921-1991 թթ.)» թեմայով ատենախոսությունը հրապարակային պաշտպանության երաշխավորելու վերաբերյալ (2026):